

03/2023

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia

Tiivistelmä

Sanna Tenhunen, Noora Järnefelt, Satu Nivalainen,
Anu Polvinen, Aart-Jan Riekhoff

Työ, terveys ja sosiaaliset suhteet vanhuuseläkkeelle siirtymisen taustalla

Kyselytutkimus työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneille

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa vastikään työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneiden näkemyksiä eläkettä edeltävästä työstä sekä selvittää työolojen, sosiaalisten suhteiden, vapaa-ajan ja terveyteen liittyvien tekijöiden yhteyttä vanhuuseläkkeelle siirtymiseen. Tutkimus perustuu vuonna 2022 tehtyyn Työstä eläkkeelle -kyselytutkimukseen. Kyselyyn vastasi 3 378 vuosina 2019–2021 palkkatyöstä vanhuuseläkkeelle siirtynyttä (vastausaste 68 %).

Käsitys työstä erittäin myönteinen, mutta myös kokemukset kiireestä ja muutoksista yleisiä

Lähes yhdeksän kymmenestä vastikään työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneestä arvioi pitäneensä työstään, kokeneensa sen merkitykselliseksi ja kokeneensa työn olleen heille erittäin tärkeä elämänalue. 66-vuotiaina ja sitä vanhempina vanhuuseläkkeelle siirtyneiden joukossa myönteiset kokemukset eläkettä edeltäneestä työstä ja sen tärkeydestä olivat erityisen yleisiä. Sen sijaan terveyteen ja jaksamiseen liittyviä haasteita kokeneilla luvut jäivät hieman muita matalammiksi.

Hieman yli puolet vastaajista ajatteli työnsä olleen liian kiireistä. Lähes yhtä moni arvioi työnkuvassa tai organisaatiossa tapahtuneen liikaa muutoksia. Noin kolmannes vastaajista koki osaamisvaatimusten lisääntyneen liikaa ja että työ oli ollut henkisesti

liian raskasta. Erityisesti naiset, julkisella sektorilla työskennelleet, toimihenkilötehtävissä toimineet, 63-vuotiaina tai sitä nuorempina vanhuuseläkkeelle jääneet sekä terveytensä ja jaksamisensa kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi arvioineet kokivat keskimääräistä useammin, että työ oli ollut liian kiireistä, työnkuvassa ja organisaatiossa oli tapahtunut liikaa muutoksia tai osaamisvaatimukset olivat lisääntyneet liikaa.

Työilmapiiri ja vaikutusmahdollisuudet oli koettu hyväksi, johtamisessa enemmän puutteita

Neljä viidestä eläkkeelle siirtyneistä arvioi, että työilmapiiri eläkettä edeltävässä työssä oli ollut hyvä ja lähes yhtä moni koki, että heillä oli ollut hyvät mahdollisuudet vaikuttaa työhönsä. Mielenpide ilmapiiristä ei ollut yhteydessä eläkkeelle jäämisikään, mutta vanhempina eläkkeelle jääneillä näkemys vaikutusmahdollisuuksista oli keskimääräistä positiivisempi. Lisäksi miehet, yksityisellä sektorilla työskennelleet, suurempaa eläkettä saavat ja hyväksi eläkettä edeltävän terveytensä ja jaksamisensa kokeneet arvioivat ilmapiiriä ja vaikutusmahdollisuuksiaan eläkettä edeltävässä työssä muita myönteisemmin.

Eläkettä edeltävän työn johtamisessa ja työaikojen joustavuudessa oli koettu enemmän puutteita. Lähes kaksi viidestä arvioi näitä kielteisesti. Kokemus johtamisesta ei ollut vahvassa yhteydessä eläkkeelle jäämisikään, mutta aikaisemmin eläkkeelle jääneet kokivat muita useammin, että työajat eivät olleet joustaneet. Lisäksi naiset, julkisella sektorilla työskennelleet, pienintä eläkettä saavat ja ne, joilla terveys tai jaksaminen oli heikentynyt, arvioivat keskimääräistä useammin, että työn johtamisessa ja työaikojen joustavuudessa oli ollut puutteita.

Valtaosa koki, että ikääntyneiden työntekijöiden osaamista arvostettiin, mutta vain puolet arvioi, että työpaikalla tuettiin työssä jatkamista

Kokemus ikääntyneiden työntekijöiden osaamisen arvostuksesta oli yleinen: 70 prosenttia vastaajista tunsivat saaneensa arvostusta työpaikalla. Sen sijaan vain reilu puolet koki, että työpaikalla oli tuettu jatkamaan työssä vanhuuseläkeikänsä saakka. Kaksi viidestä oli sitä mieltä, että tukea ei ollut saatu ja joka kymmenes ei osannut arvioida asiaa.

Vanhimpina eläkkeelle jääneillä kokemus arvostuksesta ja tuesta oli muita useammin myönteinen. Lisäksi miehet ja yksityisellä sektorilla työskennelleet arvioivat näitä asioita keskimääräistä useammin myönteisesti. Sen sijaan ne, joilla terveys tai jaksaminen oli heikentynyt, ajattelivat arvostuksessa ja tuessa olleen puutteita muita useammin.

Suurin osa vastaajista arvioi, että olisi työnantajan puolesta voinut jatkaa työssä pitempäänkin. Vain yksitoista prosenttia oli kokenut, että työnantaja ei ollut halunnut hänen enää jatkavan työssä. Tämä oli yleisintä yhtäältä niillä, jotka jäivät vanhuuseläkkeelle varhain, alle 63-vuotiaana, ja toisaalta niillä, jotka jäivät vanhuuseläkkeelle myöhään, 66-vuotiaana tai vanhempana.

Kahdella viidestä työ ja työolot korostuivat eläkkeelle jäämisen taustalla

Noin 40 prosenttia työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneistä koki työhön ja työoloihin liittyvien tekijöiden vaikuttaneen paljon tai melko paljon eläkkeelle jäämisen taustalla. Neljännes arvioi, etteivät nämä tekijät olleet vaikuttaneet eläkkeelle jäämiseen lainkaan. Kokemus työolojen vaikutuksesta eläkkeelle jäämiseen oli yleisempi erityisesti niillä, jotka olivat jääneet eläkkeelle 63-vuotiaana, heikentyneeksi terveytensä tai jaksamisensa tunteneilla, naisilla ja pientä eläkettä saavilla. Mitä vanhempana eläkkeelle oli jääty, sitä pienemmäksi työn ja työolojen merkitys eläkkeelle jäämiseen arvioitiin.

Kolme neljästä oli kokenut eläkettä edeltävän työn tarjoamat sosiaaliset suhteet tärkeiksi, mutta valtaosa (83 %) arvioi, etteivät ne olleet vaikuttaneet eläkkeelle jäämiseen. Ne, jotka olivat kokeneet terveytensä ja jaksamisensa kohtalaiseksi tai sitä heikommaksi, sekä ne, jotka jäivät eläkkeelle 63-vuotiaana tai aikaisemmin, arvioivat useammin eläkkeelle siirtymisensä aikaistuneen sosiaalisten suhteiden vuoksi. Mitä vanhempana eläkkeelle oli siirrytty, sitä useampi arvioi työpaikan sosiaalisten suhteiden myöhentäneen eläkkeelle siirtymistä.

Vapaa-aika ja toive viettää aikaa läheisten kanssa merkittävässä roolissa eläkkeelle jäämisen taustalla

Yli puolet työstä vanhuuseläkkeelle jääneistä koki, että lisääntyvä vapaa-aika ja harrastusmahdollisuudet (64 %) sekä halu jäädä eläkkeelle, kun oma tai puolison terveys on vielä hyvä (54 %) vaikuttivat eläkkeelle jäämiseen paljon tai melko paljon. Näiden tekijöiden merkitys oli korkein 63-vuotiaana eläkkeelle siirtyneillä ja niiden merkitys laski, mitä vanhempana eläkkeelle oli siirrytty.

Myös halu viettää aikaa läheisten kanssa oli tärkeä eläkkeelle siirtymisen motiivi. Sen sijaan heikentynyt jaksaminen tai heikentynyt terveys vaikutti eläkkeelle siirtymisen taustalla edellä mainittuja syitä harvemmin. Viidennes eläkkeelle jääneistä arvioi, että heikentynyt jaksaminen vaikutti eläkkeelle siirtymiseen paljon tai melko paljon. Naiset kokivat mahdollisuuden viettää aikaa läheisten kanssa, lasten ja lastenlasten hoitamisen sekä oman tai puolison terveyden ja jaksamisen heikentymisen vaikuttaneen heidän eläkkeelle jäämiseensä useammin kuin miehet.

Työ ja työolot yhteydessä eläkkeelle siirtymisen ajoittumiseen

Vanhuuseläkkeelle siirtymisikä muodostui lähes kaikissa työtä, työoloja ja niiden merkitystä tarkastelleissa kohdissa väestöryhmiä erottavaksi tekijäksi. Vanhimpana eläkkeelle siirtyneiden joukossa työstä pidettiin ja se koettiin merkityksellisenä ja erittäin tärkeänä elämänalueena keskimääräistä useammin. Sen sijaan vanhuuseläkkeen alaikärajalta tai sen lähellä eläkkeelle siirtyneillä myönteiset kokemukset työstä olivat keskimääräistä harvinaisempia. Vanhimpana eläkkeelle siirtyneet kokivat useammin myös, että heillä oli ollut mahdollisuuksia vaikuttaa työhönsä, työajat olivat olleet joustavat ja työpaikoilla oli arvostettu ikääntyneiden osaamista ja tuettu työntekijöitä jatkamaan vanhuuseläkeikään asti. Työn vaatavuutta kuvaavien väitteiden kohdalla yhteys oli päinvastainen: vanhemmaksi työssä jaksaneet kokivat harvemmin työn olleen liian kiireistä tai raskasta tai siinä tapahtuneen liikaa muutoksia.

Vastikään työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneet kokivat sekä työn ja työolojen, työpäi-
kan sosiaalisten suhteiden että vapaa-ajan, läheisten ihmissuhteiden sekä oman
ja läheisten terveydentilaan liittyvien tekijöiden vaikuttaneen heidän eläkkeelle
siirtymiseensä. Etenkin naiset ja vanhuuseläkkeen alaikärajalla tai sen lähellä eläk-
keelle siirtyneet arvioivat useassa kohdassa näiden tekijöiden vaikutusten eläkkeelle
siirtymiseen olleen suurempi.

Työurien pidentämisen ja eläkkeelle siirtymisen myöhentämisen näkökulmasta on
tärkeää huomioida sekä työhön liittyvien tekijöiden että eläkkeelle siirtymisen myötä
lisääntyvän vapaa-ajan ja läheisten ihmissuhteiden merkitys eläkkeelle siirtymiseen.
Väestöryhmittäisten erojen huomiointi antaa mahdollisuuden pureutua tarkemmin
niihin tekijöihin, joihin vaikuttamalla pystytään tukemaan työssä jatkamista.

Työ, terveys ja sosiaaliset suhteet vanhuuseläkkeelle siirtymisen taustalla

Kyselytutkimus työstä vanhuuseläkkeelle siirtyneille

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2023

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-363-9>

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#)

ISBN 978-951-691-363-9 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
> [julkaisut](#)